

38η Διδακτική Ενότητα

Σ Υ Γ Γ Ε Ν Ε Ι Α Σ Χ Ε Σ Ε Ι Σ Γ Ο Ν Ε Ω Ν Κ Α Ι Τ Ε Κ Ν Ω Ν

Παρατηρήσεις, Σχόλια, Επεξηγήσεις

1. Συγγένεια

Στο σημείο αυτό χρήσιμο είναι ο μαθητής να γνωρίζει τους λόγους για τους οποίους είναι σημαντική η γνώση όλου αυτού του πλέγματος βαθμών και ειδών συγγενείας. Ο διδάσκων μπορεί να αναφέρει και ιστορικά κοινωνιολογικά στοιχεία που συνδέουν την εξ αίματος συγγένεια με την ιδιοκτησία και επομένως το κληρονομικό δικαίωμα. Οι βαθμοί λοιπόν συγγενείας και τα είδη καθορίζουν:

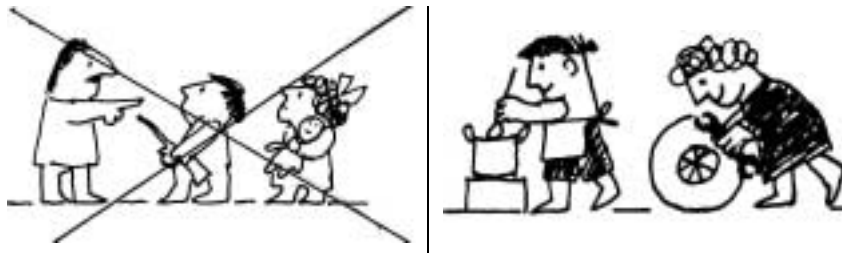
- α) Ποιοι συγγενείς έχουν δικαίωμα νόμιμης μοίρας στην περιουσία του θανόντος (βλέπε Κληρονομικό δίκαιο).
- β) Ποιοι συγγενείς δεν έχουν δικαίωμα να συνάψουν μεταξύ τους γάμο. Έτσι ο Αστικός Κώδικας απαγορεύει το γάμο μεταξύ συγγενών εξ αίματος σε ευθεία γραμμή απεριόριστα και σε πλάγια γραμμή μέχρι και τον τέταρτο βαθμό. Επίσης απαγορεύει το γάμο σε συγγενείς εξ αγχιστείας σε ευθεία γραμμή απεριόριστα και σε πλάγια γραμμή μέχρι και τον τρίτο βαθμό. Το κώλυμα ισχύει και μετά τη λύση του γάμου.
- γ) Ποια πρόσωπα προτιμούνται να αναλαμβάνουν την επιτροπεία (εκπροσώπηση, αντιπροσώπευση) ανηλίκου σε περίπτωση θανάτου των γονέων ή αδυναμίας τους να ασκήσουν τη γονική μέριμνα.
- δ) Τη σειρά που τα πρόσωπα δικαιούνται διατροφής υποχρεωτικά από άλλα συγγενικά πρόσωπα.

2. Καταγωγή τέκνου

Με βάση τον Αστικό Κώδικα πριν την αναθεώρηση του 1983, τα μη γνήσια (εξώγαμα) παιδιά, εφόσον αναγνωρίζονταν είτε εκούσια είτε δικαστικά από τον πατέρα, είχαν περιορισμένα κληρονομικά δικαιώματα έναντι των γνήσιων τέκνων του πατέρα. Σήμερα το παιδί που γεννήθηκε «χωρίς γάμο των γονιών του», αναγνωριζόμενο είτε εκούσια είτε δικαστικά, εξομοιώνεται πλήρως ως προς όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις με το γνήσιο τέκνο.

3. Γονική Σχέση

- α) *Επώνυμο των παιδιών:* Με την ισχύουσα νομοθεσία οι μέλλοντες γονείς με δήλωσή τους στον αρμόδιο λειτουργό κατά την τέλεση του γάμου (ιερέα ή δήμαρχο) δηλώνουν το επώνυμο των παιδιών τους που θα γεννηθούν. Το επώνυμο μπορεί να είναι είτε το επώνυμο ενός των συζύγων, είτε συνδυασμός και των δύο επωνύμων, όχι όμως περισσότερα των δύο. Εξάλλου το επώνυμο που θα δηλωθεί πρέπει να είναι ίδιο για όλα τα παιδιά που θα γεννηθούν. Στην πράξη βέβαια από το 1983 που έχει τεθεί σε εφαρμογή ο νέος Νόμος, ελάχιστες υπήρξαν οι περιπτώσεις που δηλώθηκε το επώνυμο της μητέρας ή συνδυασμός και των δύο επωνύμων.
- β) *Ανατροφή-Εκπαίδευση:* Τον τρόπο ανατροφής και εκπαίδευσης αποφασίζουν μαζί και οι δύο γονείς, ενώ παλαιότερα αυτό αποτελούσε δικαίωμα του πατέρα στα πλαίσια άσκησης της πατρικής εξουσίας. Βασική αρχή που καθιερώνει ο νόμος είναι ότι οι γονείς υποχρεώνονται να ανατρέφουν τα παιδιά τους χωρίς διάκριση φύλου, με κατεύθυνση την ανάπτυξη υπεύθυνης και με κοινωνική συνείδηση προσωπικότητας.

- γ) *Γονική μέριμνα:*

ΤΙ ΙΣΧΥΕ

Πατρική εξουσία

α) Επιμέλεια, ανατροφή, επίβλεψη, μόρφωση, εκπαίδευση, προορισμός κατοικίας.

β) Εκπροσώπηση παιδιού

γ) Διαχείριση της περιουσίας του.

Ο πατέρας και μόνο είχε το αποκλειστικό δικαίωμα να αποφασίζει για όλα τα σοβαρά θέματα που αφορούσαν τη ζωή του παιδιού μέχρι τα 21 του χρόνια. Είχε δικαίωμα και καθήκον να επιμελείται και να αντιπροσωπεύει επίσημα το παιδί στις

ΤΙ ΙΣΧΥΕΙ

Γονική μέριμνα

Η «πατρική εξουσία», ο αναχρονιστικός αυτός θεσμός, που εξέφραζε, παγίωσε και καθιέρωσε την πατριαρχική οικογένεια και κρατούσε στο περιθώριο τη μητέρα, ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΕ. Καταργήθηκε και η λέξη «εξουσία», γιατί δεν είναι λέξη που ταιριάζει στον καθορισμό των σχέσεων γονιών με τα παιδιά τους. Αντικαταστάθηκε με τη γονική μέριμνα, δηλαδή τη γονική φροντίδα που περιλαμβάνει την επιμέλεια του ανήλικου παιδιού, την εκ-

δημόσιες αρχές, να καθορίζει τον τρόπο της εκπαίδευσής του, το σχολείο, να προσδιορίζει την κατοικία του, να διαχειρίζεται την περιουσία του, να συναινεί ή όχι προκειμένου για θεραπεία αρρώστιας και εγχείριση του παιδιού και να το τιμωρεί. Η μητέρα δεν είχε δικαίωμα από το νόμο ούτε το παιδί της να γράψει στο σχολείο, ούτε να το πάρει και να ταξιδέψει στο εξωτερικό χωρίς τη «γραπτή», μάλιστα, άδεια του πατέρα του. Στην περίπτωση που ο πατέρας είχε πεθάνει ή είχε χάσει την πατρική εξουσία, η επιτροπεία του παιδιού δινόταν στη μητέρα, η οποία όμως δεν είχε δικαίωμα να αποφασίζει μόνη της για τα σοβαρά περιουσιακά θέματα του παιδιού. Χρειαζόταν άδεια από το δικαστήριο και γνωμοδότηση του συγγενικού συμβουλίου. Ο νόμος δε θεωρούσε τη μητέρα ικανή να αποφασίζει για σοβαρά θέματα διοίκησης μόνο και μόνο επειδή ήταν γυναίκα. Όριζε έτσι γύρω απ' αυτήν το συγγενικό συμβούλιο, που το αποτελούσαν τρεις συγγενείς του πατέρα και τρεις συγγενείς της μητέρας, που την περιόριζε στις αποφάσεις της.

προσώπησή του, τη διαχείριση της περιουσίας του. Η γονική μέριμνα ασκείται πλέον και από τους δύο γονείς μαζί και έχει σαν αντικείμενο όλα τα θέματα που σχετίζονται με την επιμέλεια του παιδιού, τη διοίκηση της περιουσίας του και την εκπροσώπησή του σε κάθε υπόθεση ή δικαιοπραξία που αφορά το πρόσωπο του παιδιού ή την περιουσία του. Κάθε απόφαση των γονιών σχετικά με την άσκηση της γονικής μέριμνας πρέπει να αποβλέπει στο συμφέρον του παιδιού. Η ανατροφή των παιδιών πρέπει να γίνεται χωρίς διάκριση φύλου. Σε περίπτωση διαφωνίας των γονιών για κάποιο σοβαρό θέμα που αφορά τα παιδιά τους, θα αποφασίσει αναγκαστικά το δικαστήριο. Σύμφωνα με τα στοιχεία που υπάρχουν σημειώνεται ότι οι περιπτώσεις αυτές είναι πολύ λίγες σε όσες χώρες εφαρμόζεται ο θεσμός της γονικής μέριμνας. Αν ο ένας από τους γονείς πέθανε ή δεν είναι δυνατό για πραγματικούς λόγους να μεριμνήσει (π.χ. είναι ναυτικός και απουσιάζει) ή είναι ανίκανος για δικαιοπραξία, η γονική μέριμνα ασκείται μόνο από τον άλλο γονιό.

Εργασία για το σχολείο

- ♦ Ποια είναι η πρακτική σημασία των βαθμών της συγγένειας;
(Αφού οι μαθητές αναφέρουν ό,τι ήδη γνωρίζουν -σχέσεις γονέων και τέκνων- κατευθύνονται με τη βοήθεια και του καθηγητή και στις άλλες νομικές συνέπειες -γάμος, κληρονομιά, διατροφή- όπως αυτές αναφέρονται στα σχόλια).

Εργασία για το σπίτι

- ♦ Αφού προηγηθεί συζήτηση στην τάξη με βάση τα σχόλια που παρατίθενται, να ζητηθεί από τους μαθητές να φέρουν παραδείγματα, επεξηγώντας κάθε μία από τις συνέπειες της γονικής σχέσης (επώνυμο, ανατροφή, εκπαίδευση, γονική μέριμνα) όπως αυτές αναφέρονται στο σχολικό εγχειρίδιο.

Εργασία για το σπίτι

- ♦ Ο νόμος (Α.Κ) μέχρι το 1983 όριζε: *«Ο πατήρ έχει την πατρική εξουσία του ανηλίκου τέκνου»*.
α) Με ποιο θεσμό έχει αντικατασταθεί η πατρική εξουσία;
β) Να σχολιάσετε τη μεταβολή.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Συνδυασμός ερωτήσεων του τύπου «σωστό - λάθος» και σύντομης απάντησης

Αφού διαβάσετε τις παρακάτω προτάσεις να κυκλώσετε το Σ εάν τις θεωρείτε σωστές και το Λ εάν τις θεωρείτε λανθασμένες. Στη συνέχεια, στην κενή σειρά που ακολουθεί να αναδιατυπώσετε τις λανθασμένες προτάσεις, ώστε να γίνουν σωστές.

1. Το 18χρονο τέκνο αντιπροσωπεύεται από τους γονείς του.	Σ	Λ
2. Τα ανήλικα παιδιά μπορεί να έχουν υποχρέωση διατροφής των γονέων.	Σ	Λ
3. Την περιουσία του 18χρονου διαχειρίζονται οι γονείς του.	Σ	Λ
4. Οι σύζυγοι είναι α΄ βαθμού εξ αγχιστείας συγγενείς.	Σ	Λ
5. Ο αδερφός του συζύγου είναι γ΄ βαθμού εξ αγχιστείας συγγενής με την αδερφή της συζύγου.	Σ	Λ
6. Τα ανήλικα παιδιά έχουν υποχρέωση παροχής υπηρεσιών στους γονείς.	Σ	Λ
7. Ο παππούς με την εγγονή έχουν γ΄ βαθμού συγγένεια σε πλάγια γραμμή.	Σ	Λ

Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Να βάλετε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

1. Οι σύζυγοι μεταξύ τους είναι:
  - α) πρώτου βαθμού εξ αγχιστείας
  - β) δεύτερου βαθμού εξ αγχιστείας σε πλάγια γραμμή
  - γ) δεν υπάρχει συγγένεια

2. Τα αδέρφια των συζύγων είναι μεταξύ τους συγγενείς:
  - α) δεύτερου βαθμού εξ αγχιστείας σε πλάγια γραμμή
  - β) τρίτου βαθμού εξ αγχιστείας σε πλάγια γραμμή
  - γ) πρώτου βαθμού εξ αγχιστείας σε ευθεία γραμμή
  - δ) δεν υπάρχει συγγένεια

3. Οι σχέσεις μεταξύ γονέων και ανηλίκων τέκνων περιλαμβάνουν:
  - α) επιμέλεια προσώπου και διοίκηση της περιουσίας του
  - β) αντιπροσώπευση του ανηλίκου
  - γ) υποχρέωση παροχής υπηρεσιών και διατροφής προς τους γονείς
  - δ) όλα τα παραπάνω
  - ε) τα (α) και (β)

Ερωτήσεις συμπλήρωσης

Να συμπληρώσετε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις.

1. Η γονική μέριμνα περιλαμβάνει την ..... του προσώπου του ανηλίκου, τη ..... της περιουσίας του και τη νόμιμη ..... του.
2. Η συγγένεια στηρίζεται είτε στην ..... είτε στο ..... Διακρίνεται σε ..... συγγένεια και σε .....
3. Συνέπειες της γονικής σχέσης ανεξάρτητες από την ηλικία του τέκνου είναι η υποχρέωση να παρέχει ..... προς τους γονείς του, η ειδική ρύθμιση των γονικών ..... και η αμοιβαία υποχρέωση .....

Ερωτήσεις αντιστοίχισης

Να γράψετε στο κενό αριστερά το γράμμα του δεδομένου της Β' στήλης, που αντιστοιχεί στο δεδομένο της Α' στήλης.

1.

A'	B'
1. ___ Αδελφοί	
2. ___ Σύζυγος με αδελφό συζύγου	α) συγγένεια ευθεία εξ αίματος
3. ___ Σύζυγοι μεταξύ τους	β) συγγένεια ευθεία εξ αγχιστείας
4. ___ Σύζυγος με γονείς συζύγου του	γ) συγγένεια πλάγια εξ αγχιστείας
5. ___ Παππούς με εγγονή	δ) συγγένεια πλάγια εξ αίματος
	ε) καμία συγγένεια

2.

A'	B'
1. ___ Παππούς με εγγονή	α) β' βαθμού ευθεία εξ αίματος
2. ___ Σύζυγος με αδελφή συζύγου του	β) γ' βαθμού πλάγια εξ αίματος
3. ___ Θετός με ανιψιό	γ) β' βαθμού πλάγια εξ αγχιστείας
4. ___ Αδέλφια μεταξύ τους	δ) β' βαθμού πλάγια εξ αίματος

3.

A'	B'
1. ___ Γονική μέριμνα 2. ___ Γονική σχέση ανεξάρτητα από ηλικία τέκνου	α) επιμέλεια προσώπου β) υποχρέωση διατροφής γ) αντιπροσώπευση δ) γονική παροχή ε) διοίκηση περιουσίας στ) υπηρεσίες προς γονείς

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

Να απαντήσετε συνοπτικά σε καθεμιά από τις παρακάτω ερωτήσεις.

- α) Πώς θεμελιώνεται η καταγωγή του τέκνου από τη μητέρα και τον πατέρα;
β) Ποιες οι συνέπειες της γονικής σχέσης ανεξάρτητα από την ηλικία του τέκνου;
- Τι προβλέπει ο θεσμός της γονικής μέριμνας και ποιους αφορά;

Ερώτηση ανάπτυξης

- Ποιες είναι οι έννομες συνέπειες που προκύπτουν από τις γονικές σχέσεις;